

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Kotnikova ulica 5, 1000 Ljubljana

T: 01 400 36 00, 01 400 33 11

E: gp.mgrt@gov.si

www.gov.si

**Začetna ocena Slovenske
nacionalne kontaktne točke
glede domnevnih kršitev
Smernic OECD za
večnacionalne družbe**

**Pritožba 17 nevladnih organizacij proti večnacionalni družbi s sedežem v
Veliki Britaniji**

Slovenska nacionalna kontaktna točka OECD

KAZALO

1. POVZETEK ODLOČITVE OECD NKT SLOVENIJA	2
2. CITIRANE DOLOČBE SMERNIC	2
2.1. Poglavje II Splošne politike	2
2.2. Poglavje VI Okolje.....	3
3. VSEBINA PRITOŽBE	3
4. ODGOVOR NA PRITOŽBO.....	4
5. 1. FAZA POSTOPKA.....	5
6. ZAČETNA OCENA OECD NKT SLOVENIJA	5
6.1. Pristojnost za odločanje o pritožbi	5
6.2. Identiteta udeleženih strank in njihov interes v zadevi	6
6.3. Gmotnost in utemeljenost zadeve (pritožbe)	7
6.4. Povezava med dejavnostmi družbe in vprašanjem, ki se pojavi v tem posebnem primeru	9
6.5. Pomen veljavnih zakonov in postopkov, tudi sodnih odločb; obravnava podobnih zadev v drugih domačih ali mednarodnih postopkih	9
6.6. Potencialni pozitivni učinek posebnega vprašanja na cilje in učinkovitost smernic	10
7. NADALJNJE AKTIVNOSTI.....	10

1. POVZETEK ODLOČITVE OECD NKT SLOVENIJA

Pritožniki zatrjujejo delovanje podjetja Ascent Resources plc. pri izvajanju dejavnosti hidravličnega lomljenja (»fracking«) v nasprotju s smernicami OECD za večnacionalne družbe v zvezi z nevarnostmi za okolje in zdravje, pomanjkljivo skrbnostjo, nezadostnim vključevanjem deležnikov in neprimernimi lobističnimi aktivnostmi v Republiki Sloveniji.

Večnacionalna družba odgovarja, da so maja 2017 skupaj s partnerjem oddali vlogo za predhodni postopek ponovne stimulacije dveh vrtin, ki so jo nazadnje izvajali v letu 2011. Nameravani postopek se imenuje hidravlična stimulacija manjšega obsega - je postopek, ki se uporablja za namen povečanja proizvodnosti vrtin pri proizvodnji plina iz peščenjakov in ga ne gre enačiti s frakturiranjem oz. visoko volumenskim hidravličnim lomljenjem pri proizvodnji plina iz skrilavcev. O vlogi je bilo odločeno šele v marcu 2019 – zaradi dolgega trajanja upravnih postopkov je družba izražala zaskrbljenost, da se investicija v Petišovcih nikoli ne bo povrnila.

NKT Slovenija ugotavlja, da pritožniki svoje navedbe utemeljujejo na splošno znanih dejstvih, se opirajo na strokovno literaturo in časopisne članke, ki opredeljuje škodljivost in vpliv hidravličnega lomljenja na okolje, zdravje ljudi, podnebne spremembe, onesnaževanje voda itd. na splošno. Pritožniki niso posredovali nobenih informacij oz. dokazil, ki bi utemeljevali zatrjevane kršitve Smernic v konkretnem specifičnem rudarskem postopku, ki naj bi se izvajal v Petišovcih.

NKT Slovenija ugotavlja, da ni neposredne povezave med dejavnostmi družbe in vprašanjem, ki se pojavi v tem posebnem primeru. Družba Ascent Resources plc skupaj s partnerjem v času vložitve pritožbe dejavnosti hidravličnega lomljenja oz. hidravlične stimulacije manjšega obsega še ne izvaja. V predhodnem upravnem postopku je bilo namreč odločeno, da je za ponovno stimulacijo potrebno izvesti presojo vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje.

Glede na to da je v Republiki Sloveniji obravnavana dejavnost dovoljena, jo ima večnacionalna družba možnost izvajati ob pridobitvi potrebnih dovoljenj – enako kot vsi gospodarski subjekti v tej ali drugi gospodarski panogi.

NKT Slovenija ugotavlja, da vmešavanje v upravne postopke za pridobitev dovoljenj, ki še niso zaključeni, sporna dejavnost pa se trenutno še ne izvaja, ne služi namenu in učinkovitosti Smernic. Iz pritožbe ni zaznati vzročne povezave med trenutnimi dejavnostmi podjetja in negativnimi vplivi na okolje in lokalno prebivalstvo na območju Petišovcev.

Odločitev NKT Slovenija je bila sprejeta na podlagi informacij in dokazil, ki sta jih posredovali obe strani. NKT Slovenija je odločila, da predmetne zadeve ne sprejme v nadaljnjo obravnavo, saj pritožba ni gmotna in utemeljena, kakor tudi ni povezave med trenutnimi dejavnostmi družbe in vprašanjem, ki se pojavi v tem posebnem primeru. Pozitivnih učinkov posebnega vprašanja na cilje in učinkovitost Smernic zato v tem trenutku ni zaznati.

2. CITIRANE DOLOČBE SMERNIC

2.1. Poglavlje II Splošne politike

Podjetja morajo v celoti upoštevati uveljavljene politike v državah, kjer poslujejo, in mnenja drugih deležnikov. Glede na to:

A. je potrebno, da podjetja:

1. prispevajo h gospodarskemu, okoljskemu in družbenemu napredku, da se doseže trajnostni razvoj;

5. ne zahtevajo izjem ali zavračajo ponudbe za izjeme, ki nimajo zakonske ali drugačne podlage v predpisih in se nanašajo na človekove pravice, okolje, zdravje, varnost, delo, obdavčenje, finančne spodbude ali druga vprašanja;

10. skrbno pregledujejo poslovanje na podlagi analize tveganja, na primer tako, da skrbni pregled poslovanja vključijo v svoj sistem obvladovanja tveganj, da ugotavljajo, preprečujejo in blažijo dejanske in potencialne škodljive vplive, kot so opisani v enajstem in dvanajstem odstavku, ter poročajo, kako se lotevajo teh vplivov. Narava in obseg skrbnega pregleda poslovanja sta odvisna od okoliščin v določeni situaciji;

11. s svojimi dejavnostmi ne povzročajo ali prispevajo k nastanku različnih vplivov na zadeve, ki so zajete v smernicah, in obravnavajo take vplive ob njihovem morebitnem nastanku;

13. poleg obravnavanja škodljivih vplivov v zvezi z zadevami, ki so zajete v smernicah, kadar je to izvedljivo, spodbujajo poslovne partnerje, vključno z dobavitelji in podizvajalci, da upoštevajo načela odgovornega poslovnega ravnanja, skladna s smernicami;

14. se povežejo z ustreznimi deležniki za zagotovitev smiselni možnosti, v okviru katerih se bodo upoštevala njihova mnenja o načrtovanju in odločanju glede projektov ali drugih dejavnosti, ki lahko pomembno vplivajo na lokalne skupnosti;

15. se odpovejo kakršnemu koli neprimernemu vmešavanju v lokalno politiko.

2.2. Poglavje VI Okolje

Podjetja v skladu z zakonodajo, predpisi in upravno prakso v državah, v katerih poslujejo, in ob spoštovanju ustreznih mednarodnih sporazumov, načel, ciljev in standardov upoštevajo potrebo po varstvu okolja, javnega zdravja in varnosti ter svojo dejavnost prilagajajo tako, da pripomore k širšim ciljem trajnostnega razvoja.

3. VSEBINA PRITOŽBE

Pritožbo je vložila skupina 17 nevladnih organizacij in civilnih iniciativ (v nadaljevanju : pritožniki), vsi s sedežem v Republiki Sloveniji, ki se ukvarjajo z družbenimi in ekološkimi vprašanji, povezanimi s pridobivanjem fosilnih goriv v Sloveniji. Nadalje spremljajo dejavnosti pridobivanja fosilnih goriv in vplive teh dejavnosti na okolje.

Predmetna pritožba je vložena proti podjetju Ascent Resources plc., 5 New Street Square London EC4A 3TW, s sedežem v Veliki Britaniji, ki se ukvarja s pridobivanjem nafte in zemeljskega plina, in hčerinskem podjetju Ascent Resources d.o.o., Kranjčeva ulica 22, 9220 Lendava – Lendva, registriranem za pridobivanje nafte in zemeljskega plina v Republiki Sloveniji. Pritožba se nanaša tudi na podjetje Geoenergo d.o.o., s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je nosilec koncesijskih pravic za izkoriščanje mineralnih surovin, surove nafte, zemeljskega plina in plinskega kondenzata.

Pritožniki zatrjujejo delovanje podjetja Ascent Resources plc. v nasprotju s smernicami OECD za večnacionalne družbe v zvezi z nevarnostmi za okolje in zdravje, pomanjkljivo skrbnostjo, nezadostnim vključevanjem deležnikov in neprimernimi lobističnimi aktivnostmi v Republiki Sloveniji. Pritožniki trdijo, da so kršitve v točki 2 citiranih določb Smernic posledica dejavnosti hidravličnega lomljenja in neprimernih lobističnih aktivnosti v Sloveniji.

Podjetje Ascent Resources plc in hčerinsko podjetje naj bi se skupaj z izvajalcem Geoenergo d.o.o. na plinskem polju blizu Petišovcev ukvarjalo s hidravličnim lomljenjem (tj. tehnika pridobivanja plina in nafte iz skrilavca). Skladno s tem postopkov naj bi se uporabljale kancerogene kemikalije, ki ob izlitju onesnažijo podtalnico in zemljo blizu lomljenja. Večnacionalno podjetje naj bi načrtovalo širitev dejavnosti, za katero so potrebna okoljevarstvena dovoljenja.

Kot je razvidno iz pritožbe naj bi dejavnost družbe v Petišovcih močno vplivala na lokalno okolje in zdravje ljudi in prispevala h globalni grožnji neobvladljivih podnebnih sprememb. Družba skupaj s svojim hčerinskim podjetjem in izvajalcem naj ne bi sprejela ustreznih ukrepov za preučitev in obravnavanje morebitnih vplivov na okolje, kot so onesnaževanje pitne vode, prispevek k podnebnim spremembam, onesnaženje zraka, škodljivi vplivi na krajino in ekosisteme, ustvarjanje nevarnih odpadkov, tveganje za nastanek potresov in povečanje radioaktivnosti. Pritožniku se očita kršitev načela previdnosti oz. opustitev sprejetja previdnostnih ukrepov, zaradi potencialno velikega tveganja za zdravje in okolje. Delovanje omenjene družbe je skladno s pritožbo v nasprotju s cilji trajnostnega razvoja.

S sklicevanjem na Odločbo št. 35405-195/2017-34 z dne 8. 3. 2019, ki jo je izdala Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO), iz katere naj bi izhajalo nestrinjanje večnacionalne družbe in izvajalca z obveznostjo izvedbe postopka presoje vplivov na okolje in postopka pridobitve okoljevarstvenega soglasja, pritožniki trdijo, da večnacionalna družba zanika škodljive vpliva na okolje, onesnaževanje voda in se s preimenovanje svoje dejavnosti skuša izogniti svojim obveznostim.

Iz pritožbe je nadalje razvidno, da naj bi večnacionalna družba organizirala aktivno in nezakonito lobistično kampanjo za izvajanje pritiska na Ministrstvo za okolje in prostor, s katero je želela doseči izdajo vseh potrebnih dovoljenj v najkrajšem možnem času. Pritožniki zatrjujejo izvajanje nezakonitih lobističnih aktivnosti tako predstavnikov družbe Ascent Resources kot tudi britanskih diplomatskih in vladnih predstavnikov. Zaradi zaznanih zunanjih pritiskov na uradnike Agencije za okolje in prostor je takratni okolijski minister Jure Leben zahteval notranjo revizijo dovoljenj. Imenovana komisija za izvedbo notranjega nadzora naj bi ugotovila nepravilnosti v dveh postopkih izdaje dovoljenj – sledil je odstop takratnega direktorja ARSO Joška Kneza, o pritiskih in grožnjah pa so bili obveščeni tudi organi pregona. Podjetje Ascent Resources je domnevno sodelovalo pri prizadevanjih za objavo korupcijske afere («maketa drugi tir») ministra Lebna, zaradi katere je navedeni odstopil.

Večnacionalni družbi se očita tudi opustitev skrbnega pregleda poslovanja na podlagi analize tveganja in preprečevanja ter blaženja dejanskih in potencialnih škodljivih vplivov. Izvedena je bila predhodna študija možnih tveganj, vendar so tveganja in škodljivi vplivi ocenjeni kot minimalni in nepomembni. Predmetna družba ne izvaja nobenih ukrepov za blaženje in preprečevanje škodljivih vplivov niti ni pripravljena prenehati z izvajanjem dejavnosti v primeru prekomernih škodljivih vplivov dejavnosti na okolje in zdravje ljudi. Družba zagotavlja zgolj osnovne strokovne in tehnične ukrepe, ki jih ni mogoče obravnavati kot ukrepe za ublažitev škodljivih učinkov.

Večnacionalni družbi se očita, da svojih poslovnih partnerjev, vključno z dobavitelji in podizvajalci ne spodbujajo k upoštevanju načel odgovornega poslovnega ravnanja, skladno s smernicami. Še več, imenovana družba spodbuja hčerinsko družbo in podizvajalca, da izvajata hidravlično lomljenje in s tem prispevata k nastanku škodljivih vplivov na okolje in zdravje. Spodbuja ju k opustitvi potrebne skrbnosti in uvedbi nezadostnih ukrepov za zmanjšanje tveganja. Spodbuja jo tudi h kršitvi predpisov, sodelovanju pri političnih aktivnostih in opustitvi sodelovanja z zainteresiranimi deležniki.

Pritožniki poudarjajo izogibanje sodelovanju z ustreznimi deležniki. Trdijo, da kljub ustanovitvi civilne iniciative Stop Fracking v letu 2012 družba Ascent Resources plc skupaj s svojim hčerinskim podjetjem in izvajalcem ni vključila lokalnih prebivalcev v svoje aktivnosti.

4. ODGOVOR NA PRITOŽBO

Tako matična kot hčerinska družba Ascent Resources d.o.o. odločno zavračata navedbe iz pritožbe. Pojasnjujejo, da so maja 2017 oddali vlogo za predhodni postopek ponovne stimulacije vrtin, ki so jo nazadnje izvajali v letu 2011. Pregledalo jo je šest neodvisnih institucij in zaključek vseh je bil, da načrtovane aktivnosti ne predstavljajo pomembnejšega tveganja. Nameravani postopek se imenuje hidravlična stimulacija manjšega obsega - je postopek, ki se uporablja za namen povečanja proizvodnosti vrtin pri proizvodnji plina iz peščenjakov in ga ne gre enačiti s frakturiranjem oz. visoko volumenskim hidravličnim lomljenjem pri proizvodnji plina iz skrilavcev. Gre za ustaljeno in dobro

poznano rudarsko prakso, ki v vsej svoji zgodovini ne beleži nobenega okoljskega incidenta. V predhodnem postopku je bilo odločeno šele marca 2019, in sicer, da je družba za nameravani poseg dolžna pridobiti okoljevarstveno soglasje in izvesti presojo vplivov na okolje. Družba je bila zaskrbljena, da se odločitev namerno zavlačuje, zaradi vmešavanja slovenskih politikov, in da do odločitve sploh nikoli ne bo prišlo. Želeli so doseči pošteno in korektno vodenje postopka, nikakor pa niso izvajali pritiskov in groženj. Glede na to da vsi upravni postopki še niso zaključeni, koncesija pa poteče v letu 2022, je verjetno, da se družbi investicija v višini 50 milijonov EUR nikoli ne bo povrnila. Zavedajo se tudi svoje odgovornosti do okolja in lokalnega prebivalstva, zato sodelujejo z občino Lendava, odprta pa je tudi informacijska pisarna, kamor se zainteresirani deležniki lahko obrnejo.

5. 1. FAZA POSTOPKA

Namen 1. faze postopka priprave začetne ocene je ugotoviti, ali je zastavljeno vprašanje treba podrobneje proučiti. NKT Slovenija upoštevajoč merila opredeli, ali gre za zadevo *bona fide* in ali je vprašanje pomembno za izvajanje smernic. **Odločitev NKT Slovenija, da zadevo sprejme v nadaljnjo obravnavo, ne prejudicira, da družba smernic ni spoštovala.**

19.11.2019	NKT Slovenija prejme pritožbo v angleškem jeziku – nerazumljiva vloga
26.11.2019	NKT Slovenija pozove pritožnika na predložitev pritožbe v slovenskem jeziku
29.11.2019	Vzpostavitev sodelovanja med NKT Slovenija in NKT Velika Britanija
19.12.2019	NKT Slovenija prejme dopolnitev pritožbe v razumljivem jeziku - slovenščina
15.1.2020	NKT Slovenija pritožniku potrdi prejem pritožbe z vsemi bistvenimi sestavinami v razumljivem jeziku
15.1.2020	NKT Slovenija posreduje pritožbo hčerinski družbi Ascent Resources Storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina d.o.o. in jo pozove na opredelitev do navedb v pritožbi
15.1.2020	NKT Velika Britanija obvesti matično družbo Ascent Resources plc. s sedežem v Veliki Britaniji o prejemu pritožbe glede njenih aktivnosti v Sloveniji in jo pozove na opredelitev do navedb v pritožbi
28. 1. 2020	Prejem odgovora na pritožbo s strani hčerinske družbe Ascent Resources Storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina d.o.o.
30.1.2020	Srečanje predstavnika NKT Velika Britanija s predstavniki večnacionalne družbe Ascent Resources plc. (zakoniti zastopnik družbe)
6.3.2020	Zasedanje članov in zunanjih sodelavcev NKT Slovenija

6. ZAČETNA OCENA OECD NKT SLOVENIJA

6.1. Pristojnost za odločanje o pritožbi

Skladno s 23. odstavkom Komentarja o postopkih za izvajanje smernic OECD za večnacionalne družbe vprašanje rešuje NKT države, v kateri je problem nastal. Med pridruženimi državami se o problemu najprej razpravlja na nacionalni ravni in šele potem na bilateralni ravni, če je to potrebno. V prizadevanjih, da strankam pomaga rešiti vprašanje, se mora NKT države gostiteljice posvetovati z NKT domače države. NKT domače države se mora truditi, da pravočasno zagotovi ustrezno pomoč, kadar jo za to prosi NKT države gostiteljice.

Glede na Pravilnik o obravnavi posebnih primerov št. 02401-15/2019/6 z dne 4.7.2019 pred postopkom ocenjevanja pritožbe NKT Slovenija ugotovi, če se pritožba nanaša na dejavnosti slovenske družbe ali na domnevno sporno ravnanje v Sloveniji. Če se pritožba nanaša na pristojnosti nacionalne kontaktne točke iz drugih držav, se te medsebojno posvetujejo in dogovorijo, katera med njimi naj bi vodila postopek, s katerim se pomaga strankam v sporu.

Večnacionalna družba Ascent Resources plc., s sedežem v Veliki Britaniji, ima v Republiki Sloveniji registrirano hčerinsko družbo Ascent Resources Storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina d.o.o., ki izvaja svojo dejavnost pridobivanja nafte in zemeljskega plina v Petišovcih, Slovenija.

Na podlagi zgoraj navedenih dejstev NKT Slovenija ugotavlja, da se pritožba nanaša na domnevno sporno ravnanje v Sloveniji, zato je skladno z omenjenima določbama Komentarja Smernic OECD in Pravilnika o obravnavi posebnih primerov pristojna za odločanje v zadevi.

NKT Slovenija in NKT Velika Britanija sta vzpostavili sodelovanje za učinkovito in pravočasno rešitev predmetne zadeve. NKT Velika Britanija je zagotovila ustrezno pomoč in podporo, tako da je večnacionalno družbo s sedežem v Veliki Britaniji obvestila o prejemu pritožbe, jo pozvala na opredelitev do navedb v pritožbi ter koordinirala srečanje s predstavniki družbe. NKT Slovenija je posredovala zapisnik s sestanka, ki je potekal dne 30.1.2020 v prostorih družbe, ki vsebuje komentarje glede očitanih kršitev Smernic.

NKT Slovenija je odločila, da predmetne zadeve ne sprejme v nadaljnjo obravnavo. Pri sprejemu navedene odločitve je NKT Slovenija upoštevala naslednja merila:

6.2. Identiteta udeleženi strank in njihov interes v zadevi

V skladu s Pravilnikom o obravnavi posebnih primerov pritožbo pri NKT Slovenija lahko vložijo katera koli »zainteresirana stranka« (oseba, ki meni, da gospodarska družba ne posluje v skladu s Smernicami). Glede na podatke AJ PES in statotov navedenih interesnih organizacij so pritožniki:

- Focus, društvo za sonaraven razvoj ima status nevladne organizacije, ki deluje v javnem interesu na področju varstva okolja, energije, prometa in raziskovalne dejavnosti. Namen društva je spreminjati obnašanje ljudi za okolju in družbi odgovorno življenje;
- Civilna iniciativa Ustavimo fracking ni pravno urejena oblika združevanja, vendar že več kot 5 let javno deluje, organizira proteste, ozavešča, pripravlja peticije, opozarja na nevarnosti in škodljivost pridobivanja nafte in zemeljskega plina z metodo hidravličnega lomljenja s poudarkom na izvajanju gospodarske dejavnosti družbe Ascent Resources v Petišovcih;
- Destilator, klub trajnostnih rešitev deluje kot neprofitna organizacija, ki se skozi etično-ekološki filter ukvarja s trajnostnimi načini bivanja, delovanja in proizvodnje;
- Temno nebo Slovenije je registrirano kot društvo in se ukvarja s problematiko svetlobnega onesnaževanja in njegovih negativnih vplivov na astronomska opazovanja, zdravje ljudi in okolje nasplah;
- MUNDI Društvo za etično sobivanje v okviru ozaveščanja o pomenu recikliranja deluje na področju varstva okolja;
- Društvo Gibanje za trajnostni razvoj Slovenije – TRS je društvo, ki deluje v javnem interesu na področju okolja za izboljšanje blaginje vseh ljudi in ekosistemov, ohranjanje okolja, narave in javnega dobra, širjenje solidarnosti, pravičnosti, družbene strpnosti in odgovornosti;
- ONEJ – društvo prekmurske pobude je prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje oseb s področij družboslovno-kulturnih in naravoslovnih ved, ki združuje in povezuje članstvo na interdisciplinarni in neprofesionalni podlagi;

- Inštitut za trajnostni razvoj je zasebni neprofitni zavod, ki deluje v javnem interesu na področju varstva okolja, ki si prizadeva za integracijo načel trajnostnega razvoja v prakso in v strateške razvojne dokumente;
- EKO KROG je društvo za naravovarstvo in okoljevarstvo, ki deluje v javnem interesu na področju okolja in se zavzema za okolijski aktivizem;
- Društvo za razvoj butičnega turizma je samostojno, prostovoljno in nepridobitno združenje, ki z ljubiteljskim delovanjem uresničuje svoje interese na področju turizma in kulture ter s tem prispeva k bogatenju življenja v svojem ožjem in širšem okolju;
- Inštitut za mladinsko participacijo, zdravje in trajnostni razvoj je zavod, ki deluje v javnem interesu na področju okolja in preko aktivnosti spodbuja k pozitivnim družbenim spremembam na področju javnega zdravja, trajnostnega razvoja in mladinske politike, razvijanju sposobnosti javnozdravstvenih, okoljevarstvenih in mladinskih organizacij ter k osebnostnemu razvoju – predvsem mladih;
- Regionalno okolijsko združenje okoljevarstvenikov je društvo, ki deluje v javnem interesu na področju okolja. Poslanstvo združenja je skrb za čisto okolje, skrb pred vplivi onesnaženega okolja na zdravje ljudi in poštenosti do davkoplačevalcev in ostalih državljanov v Republiki Sloveniji;
- Kitchen revolution /
- Ekologi brez meja je društvo ki deluje v javnem interesu na področju okolja. Nevladna organizacija si prizadeva za izboljšanje stanja okolja s poudarkom na učinkoviti rabi virov in aktivnem državljanstvu;
- Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC je zavod, ki deluje v javnem interesu na področju okolja in pomaga posameznikom in ranljivim skupinam pri varstvu njihovih temeljnih pravic ter krepi vpliv nevladnih organizacij na področju varstva okolja in urejanja prostora preko pravne pomoči, zagovorništva in pravnih analiz;
- Društvo Humanitas – Center za globalno učenje in sodelovanje deluje v javnem interesu na področju humanitarne dejavnosti – socialnega varstva se zavzema za manj privilegirane skupine prebivalstva v Sloveniji in drugod po svetu. S pomočjo globalnega učenja, medkulturnega dialoga in razvojnega sodelovanja širi zavedanje o soodvisnosti in pomenu uveljavljanja človekovih pravic ter spodbuja spoštovanje raznolikost;
- Umanotera – Slovenska fundacija za trajnostni razvoj deluje v javnem interesu na področju okolja in s spremljanjem novih trendov stremi k uveljavljanju trajnostnega razvoja v nacionalnih politikah ter k vzpostavljanju ravnotežja med človekom in okoljem.

Glede na to da zgoraj navedene nevladne organizacije aktivno delujejo na omenjenih področjih, NKT Slovenija ugotavlja, da v predmetni zadevi zasledujejo skupen interes (zaščititi okolje, zdravje ljudi in slediti načelom trajnostnega razvoja), ki naj bi bil s pridobivanjem nafte in zemeljskega plina podjetja Ascent Resources plc prizadet. Nadalje ugotavlja, da organizacija Kitchen revolution svojega interesa ni izkazala, saj kljub pozivu za predložitev statuta/podatkov o svojem delovanju tega ni storila.

6.3. Gmotnost in utemeljenost zadeve (pritožbe)

Pritožniki utemeljujejo močan vpliv dejavnosti pridobivanja nafte in zemeljskega plina z metodo hidravličnega lomljenja na lokalno okolje in zdravje ljudi ter prispevek h globalni grožnji neobvladljivih podnebnih sprememb s sklicevanjem na znanstvene analize in strokovno literaturo (knjige, strokovni članki, spletne strani), navedene v Prilogi I pritožbe. Iz omenjene priloge je razvidno, da se pri navedenem procesu uporablja vbrizgavanje vode skupaj s kompleksno kemično mešanico, ki med drugim vsebuje naftalin, formaldehid in različne hlapne organske spojine. Glavna tveganja za vodne

vire so onesnaženje pitne vode, zaradi slabega tesnjenja vrtine, površinska izlitja in odstranjevanje odpadnih voda. Nadalje obravnavani postopek vpliva na kakovost zraka, saj potencialne emisije vsebujejo močan toplogredni plin metan, hlapne organske spojine, vključno z aromatikami, kot sta rakotvorni benzen in nevarni onesnaževalec zraka toluen, CO₂, CO, NOX, H₂S, formaldehid, PM, policiklični aromatski vodiki, emisije SO₂. Z izgradnjo potrebne infrastrukture za izvajanje obravnavane dejavnosti se vzpostavi tveganje za povečano erozijo in sedimentacijo, razdrobljenost habitatov, izgubo obrežnih območij, spremembe biokemičnih ciklov, zmanjšanje razpoložljivih površin, podtalnih količin vode in drugih vplivov na krajino in ekosisteme. Ker imajo kemikalije, ki so sestavni del procesa hidravličnega lomljenja, strupene lastnosti, je dokazan škodljiv vpliv na dihala, prebavila, oči, kožo, nevrološki, imunski, kardiovaskularni, ledvični, endokrini sistem ljudi – nekatere med njimi so verjetno ali potencialno rakotvorne. Iz Priloge I je mogoče ugotoviti tudi, da pri vrtnanju vrtine za hidravlično lomljenje nastajajo velike količine odpadne vode in drugih odpadkov, ki vsebujejo barit, ogljikovodike, radioaktivne snovi in težke kovine. Pogosto pride do vrtnanja v kamnine, ki vsebujejo naravno prisotne radioaktivne snovi, ki se bodisi zakopljejo na mestu vrtnanja bodisi se jih odpelje na odlagališče. Naravno prisotne radioaktivne snovi prihajajo na površino tudi pomešane s tekočinami za lomljenje; medtem ko čakajo na odvoz na trajno odlagališče se radioaktivne snovi zgostijo. V primeru da pri izvajanju metode neposredno prečkamo območje prelomov ali se prenese impulz v tlaku tekočine, se poveča potresna aktivnost. Na območju v bližini vrtin so zaznani manjši potresi.

S sklicevanjem na informacije iz uradne spletne strani Ascent Resources in spletne strani slovenski-plin.si iz priloge II pritožniki utemeljujejo svojo trditev, da so bile na območju Petišovcev odkrite znatne dodatne rezerve in da družba namerava izkoriščati dodaten vir iz dveh že obstoječih vrtin, ne zgolj ohranjati obstoječe zmogljivosti vrtin. Resnost posega in škodljiv vpliv na okolje po pritožnikovih navedbah utemeljuje tudi priložena Odločba ARSO št. 35405-195/2017-34 z dne 8.3.2019, ki od vlagatelja, družbe Geoenergo (projektni partner Ascent Resources), zahteva izvedbo presoje vplivov na okolje in pridobitev okoljevarstvenega soglasja. Iz priloženih virov je mogoče razbrati tudi, da so projektni partnerji z odločitvijo nezadovoljni ter da nameravajo vložiti odškodninsko tožbo proti Republiki Sloveniji, zaradi nerazumno dolgega časa za sprejem odločitve.

V prilogi III pritožniki dodajajo povezave do spletnih strani, iz katerih je razvidno poročanje o lobističnih aktivnostih predstavnikov Ascent Resources plc., ki naj bi jih izvajali pri funkcionarjih Ministrstva za okolje in prostor in javnih uslužbencih Agencije za okolje in prostor na nedovoljen način. V prilogi IV pa pojasnjujejo zgodovino vključevanja deležnikov v aktivnosti za preprečevanje dejavnosti hidravličnega lomljenja.

NKT Slovenija ugotavlja, da pritožniki svoje navedbe utemeljujejo na splošno znanih dejstvih, se opirajo na strokovno literaturo in časopisne članke, ki opredeljuje škodljivost in vpliv hidravličnega lomljenja na okolje, zdravje ljudi, podnebne spremembe, onesnaževanje voda itd. na splošno. Pritožniki niso posredovali nobenih informacij oz. dokazil, ki bi utemeljevali zatrjevane kršitve Smernic v konkretnem specifičnem rudarskem postopku, ki naj bi se izvajal v Petišovcih. Tudi vmešavanje v lokalno politiko je utemeljeno na časopisnih članih in spletnih straneh. NKT Slovenija ugotavlja, da je izvajanje nejavnega vplivanja s strani interesnih organizacij na odločanje v zadeve javnega pomena oz. lobiranje legitimna dejavnost, s katero dovoljeni interesi interesnih organizacij na formalen in pregleden način dostopajo do formalnih centrov odločanja. Glede na to da je v Republiki Sloveniji lobiranje regulirana dejavnost, nadzor nad izvrševanjem teh določb vrši Komisija za preprečevanje korupcije. Pritožniki razen časopisnih člankov in povezav do spletnih strani niso predložili nobenih dokazil – prijav nedovoljenega lobiranja oz. odločitev pristojnega organa ali drugih organov, ki bi utemeljevala prepovedana ravnanja lobistov in posledično skušali gmotno izkazati neprimernost vmešavanja v lokalno politiko. V zvezi z opustitvijo vključevanja deležnikov so pritožniki navedli in predložili zgolj dokazila, ki utemeljujejo aktivnosti, ki so jih sami izvajali z namenom opozarjanja na škodljivost postopka hidravličnega lomljenja.

6.4. Povezava med dejavnostmi družbe in vprašanjem, ki se pojavi v tem posebnem primeru

Iz komentarjev hčerinske družbe Ascent Resources Slovenija na pritožbo in zapisnik s sestanka z zakonitim zastopnikom družbe Ascent Resources plc izhaja, da je družba želela izvesti hidravlično stimulacijo manjšega obsega, tj. postopek ki se uporablja za namen povečanja proizvodnosti vrtin pri proizvodnji plina iz peščenjakov in je ne gre enačiti s fakturiranjem oz. visoko volumenskim hidravličnim lomljenjem pri proizvodnji plina iz skrilavcev.

Predmetna stimulacija je bila nazadnje izvedena leta 2011 – za potrebe te stimulacije je bila izvedena podrobna geološka študija s strani Geološkega zavoda Slovenije, ki je potrdila okolijsko sprejemljivost posega. Družbe je želela ponovno stimulirati dve vrtini, zato je v letu 2017 vložila vlogo za predhodni postopek. Vrtine je potrebno periodično stimulirati, da bi se ohranil ustrezen nivo proizvodnje zemeljskega plina. Gre za ustaljen rudarski postopek, ki običajno ni predmet pridobivanja dodatnih dovoljenj. Ker odločba ni bila izdana v roku 2 mesecev so predstavniki družbe izražali zaskrbljenost v medijih in skušali doseči, da bi bila odločitev sprejeta čimprej. Neznaten vpliv na okolje pri predvidenem posegu družba utemeljuje na pozitivnih mnenjih šestih mnenjedajalcev, ki so priloženi odgovoru na pritožbo.

NKT Slovenija ugotavlja, da ni neposredne povezave med dejavnostmi družbe in vprašanjem, ki se pojavi v tem posebnem primeru. Družba Ascent Resources plc skupaj s partnerjem v času vložitve pritožbe dejavnosti hidravličnega lomljenja oz. hidravlične stimulacije manjšega obsega sploh ne izvaja – odločeno je bilo v predhodnem postopku, da je za ponovno stimulacijo potrebno izvesti presojo vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje. Ker potrebna dovoljenja za ponovno stimulacijo dveh vrtin niso bila izdana v razumnem roku je zaskrbljenost v družbi narasla –skušali so doseči pošteno in korektno vodenje postopkov. Družba sicer ni predložila dokazil v zvezi z aktivnim vključevanjem deležnikov v svoje dejavnosti, vendar navaja, da s svojim partnerjem aktivno sodeluje pri predstavitvi projektov zainteresirani javnosti v okviru Občine Lendava. Odprta je tudi informacijska pisarna, na katero se lahko obrnejo vsi zainteresirani deležniki.

6.5. Pomen veljavnih zakonov in postopkov, tudi sodnih odločb; obravnava podobnih zadev v drugih domačih ali mednarodnih postopkih

Pritožniki se v pritožbi sklicujejo na mednarodne podnebne pogodbe, kot sta Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja in Pariški sporazum o podnebnih spremembah. Sklicujejo se tudi na Mednarodno listino o človekovih pravicah, in sicer zatrjujejo kršitve vodilnih načel OZN o podjetništvu in človekovih pravicah. Škodljivost postopka hidravličnega lomljenja utemeljujejo tudi z odločitvami Stalnega ljudskega razsodišča in tujih sodišč, in sicer iz Velike Britanije, ZDA, Južnoafriške republike, v katerih so sodišča ugotovila škodljive vpliva na okolje in zdravje ljudi.

Večnacionalna družba pa v svojem odgovoru navaja, da je predlagani poseg reguliran s slovensko in evropsko zakonodajo. Za ponovno stimulacijo dveh vrtin je družba skupaj s partnerjem ravnala skladno z Direktivo 96/61/ES (Direktivi IPPC) in Uredbo o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (Uradni list RS, št. 51/14, 57/15 in 26/17), da se dokončno ugotovi, ali je za nameravani poseg v okolje treba izvesti presojo vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje.

NKT Slovenija ugotavlja, da podobna zadeva v Republiki Sloveniji še ni bila obravnavana, saj omenjeno dejavnost izvajajo zgolj predmetna večnacionalna družba s svojimi partnerji. V nekaterih državah Evropske unije in tudi v tujini (Francija, Nemčija, Bolgarija, Severna Irska, posamezne zvezne države ZDA itd.) je omenjena dejavnost v celoti ali delno zakonsko prepovedana. Glede na to da je v Republiki Sloveniji obravnavana dejavnost dovoljena, jo ima večnacionalna družba možnost izvajati ob pridobitvi potrebnih dovoljenj – enako kot vsi gospodarski subjekti v tej ali drugi gospodarski panogi.

NKT Slovenija je ob obravnavi zadeve z vidika veljavne zakonodaje ugotovila, da upravni in drugi postopki za pridobitev okoljevarstvenih dovoljenj trajajo nerazumno dolgo. Zapletenost zadeve sicer lahko upraviči dolgo trajanje, saj je namen upravnih postopkov izdaja zakonitih odločb in varstvo

javnega interesa, vendar je pri odločanju treba spoštovati tudi načelo pravne varnosti in omogočiti stranki predvidljivost, varnost, preglednost postopka, v katerem je udeležena.

6.6. Potencialni pozitivni učinek posebnega vprašanja na cilje in učinkovitost smernic

NKT Slovenija ugotavlja, da vmešavanje v upravne postopke za pridobitev dovoljenj, ki še niso zaključeni, sporna dejavnost pa se niti ne izvaja, ne služi namenu in učinkovitosti Smernic. Iz pritožbe ni zaznati vzročne povezave med dejavnostmi podjetja in negativnimi vplivi na okolje in lokalno prebivalstvo na območju Petišovcev. Družba upošteva veljavno zakonodajo Republike Slovenije, ki ureja področje varstva okolja in lobiranja, zato meritorno odločanje z vidika kršitev Smernic v tem trenutku ne bi bilo upravičeno oz. se lahko ugotovi zgolj že obstoječe stanje, ki ga z dogovorjenimi ukrepi ni mogoče izboljšati.

7. NADALJNJE AKTIVNOSTI

Glede na to da je pritožba zavržena, se s to Začetno oceno zaključi postopek obravnave navedene pritožbe skladno s Smernicami in Pravilnikom o obravnavi posebnih primerov št. 02401-15/2019/6 z dne 4.7.2019.

Marec 2020

OECD Nacionalna kontaktna točka Slovenije:

**Andrej Piano
Marijana Mali
Petra Brus
Marko Rakovec**